

Børnehospitalets lindrende have

Af Helle Nebelong

Foto: Martin Nebelong Henningsen

Entreen sker gennem en iøjefaldende stålkonstruktion formet som en dinosaur med blomstrende klatreplanter. Indenfor murene er der turkisblå, lilla og gule bænke, som alle er udstyret med orange og gule parasoller. Væggene er konkave og konvekse med keramiske fugle-, fiske- og insektrelieffer. Blomstrende Geranier spreder dufte af citron, mint og chokolade og forfører flagrende sommerfugle og kviddrende kolibrier.

Gulvet er grus, græs, træ og indfarvet beton. Kuglerunde kloder og søstjerneformede siddemøbler – alt sammen iklædt manglefarvede mosaikker – dukker op her og der. Midt i det hele knejser en fontæne formet som en søhest, som udspyer to lange vandstråler ned i keramisk udsmykkede bassiner. Lyden af vandets plasken høres overalt. Ovenover det hele breder et mørkegrønt, skyggefuldt løvtag sig.

Vi er på *Children's Hospital and Health Center* i San Diego, Californien, nærmere bestemt i haven – *Leichtag Family Healing Garden*.

Det er regionens vigtigste børnehospital, som har kapacitet til mere end 200.000 ambulante og indlagte patientbesøg om året. Kræftafdelingen behandler omkring 400 børn på årsplan.

Historien kort

Idéen om en lindrende have opstod helt tilbage i slutningen af 1980'erne, hvor *Bereavement Committee* – de efterladtes komité – fostrede tanken om at støtte familier, der var i sorg efter at have mistet et barn. Komiteen bestod af sygeplejersker, socialarbejdere og børnelivseksperter. De forestillede sig en terapeutisk have separeret fra hospitalsmiljøet, hvor forældre kunne meditere eller bede, og hvor man hver anden måned kunne gennemføre *Celebra-*

tion of Life Ceremony og mindes de børn, som var døde i den pågældende periode.

Det var imidlertid først midt i 1990'erne, at der blev den rette anledning til at realisere haven. Anledningen var, at et omfattende program for et bedre hospitalsmiljø skulle gennemføres. Programmet byggede på troen på, at krop, tanke og ånd arbejder sammen i en helbredelsesproces.

Nøglen til succes

Som noget af det første blev der nedsat et designteam med en bred skare af brugere, som repræsenterede både hospitalets personale og forældre og med landskabsarkitekt Topher Delaney fra San Francisco som procesleder og kreativ pennefører. Der blev holdt en seks timer lang workshop, hvor alle deltagere skulle beskrive deres indre billede af haven. Forestillingerne var traditionelle fra engelske til japanske haveanlæg. Alle så for sig en lille, afsondret have for forældre.

I slutningen af workshoppen skete der imidlertid noget: en livlig og utraditionel diskussion blomstrede op omkring, hvad den dybere mening med haven var. Forældrerepræsentanterne spillede en hovedrolle i transformeringen af visionen fra den lidt dystre forestilling om en afsondret have for voksne til en have, som skulle tilbyde lindring og adspredelse for både børn og voksne og samtidig være symbolbærer af håb og hyldest til livet. Haven skulle tale til alle sanser og give alle – uanset kulturel baggrund – en følelse af ro og fredfyldthed. Brugergruppen blev involveret i hele forløbet, og processen var nøglen til succes.

Efter et omfattende arbejde med at søge fonds- og sponsormidler kunne

► *Leichtag Family Healing Garden* er en lille verden af undere og en stor kontrast til det i øvrigt sterile hospitalsmiljø

▲ Plantebed af brede betonvægge med god sidedemulighed. Natursten er indplaceret i muren

◀ Søhestefontænen som normalt spyer vand ud i to lange stråler og giver lyd og liv til haven

Leichtag Family Healing Garden endelig anlægges og blev taget i brug i 1997. Haven blev opkaldt efter hovedsponsorerne Lee og Toni Leichtag, som donerede 250,000 \$ til haven.

Et anderledes venteværelse

Alt i haven er buet og slynget, snegle- eller bølgeformet. Temaet er sydcalifornisk strand, hav, sol og sommer, et tema, som giver én følelse af samhørighed med stedet. Det opleves trygt og velkendt. Især om eftermiddagen, når haven er skyggefuld, er det behageligt at opholde sig i den. Man kan på en og samme gang føle sig fjernt fra hospitalsmiljøet og dog være tæt på det. Haven er en kærkommen kontrast til det klassiske, kliniske hospitalsventeværelse.

Der er god tilgængelighed overalt i haven, og stierne er egnede til de små vogne, som indlagte børn kan blive trukket rundt i haven i af deres forældre. Der er masser af små rum og nicher mellem de buede vægge og mange forskellige siddemuligheder.

Havens vertikale elementer er træstammerne og forskellige strukturer som f.eks. en vindmølle med to indbyggede fugle, som bevæger vingerne, når møllen drejer rundt.

Fordele og ulemper

Allerede året efter at haven var taget i brug, blev den evalueret af brugerne – børn og voksne. De fleste svarede, at de brugte haven til at slappe af i, til at bearbejde bekymringer og dulme stress. 90% af de adspurgte sagde, at de mærkede en positiv ændring i deres sindstilstand og havde mere over-

skud efter et besøg i haven. Også personalet, som f.eks. bruger haven i socialt øjemed til at spise frokost i med kollegerne, svarede, at de følte sig mere oplagte til deres arbejde efter et ophold i haven.

Clare Cooper Marcus, som gennemgår haven grundigt i bogen *Healing Gardens* fremhæver, at den er tilgængelig og tryk. Hun nævner også indretningen, som signalerer, at det er et sted for børn. De mange farver i haven kan dog både fremkalde en munter og let stemning, men også virke følelsesmæssigt drænende, fordi det kan opleves overvældende i så lille en have. Der er få steder, øjet kan hvile.

Evalueringen viste også, at to tredjedel af de interviewede børn ønskede, at der var mere at foretage sig i haven. Med det valgte strandtema havde det været oplagt med f.eks. en sandkasse, hvor børnene kunne udfolde sig. Der var også en generel efterspørgsel efter mere grønt i haven, men taget i betragtning, at evalueringen blev gennemført allerede et år efter havens etablering, må det formodes, at de nu opvoksede træer og den øvrige beplantning bedre opfylder ønsket om mere grønt.

Kilder:

– Clare Cooper Marcus: *“Leichtag Family Healing Garden, Children’s Hospital and Health Center, San Diego, California”* side 362-369 og Mary Jane Ensberg: *“The Leichtag Family Healing Garden, Children’s Hospital, San Diego, California”* side 554-559 i *“Healing Gardens. Therapeutic Benefits and Design Recommendations”* af Clare Cooper Marcus og Marni Barnes (John Wiley & Sons, Inc. 1999).

▲ Haven er fuld af finurlige detaljer. Her en mosaikflod af fisk, som fortsætter ind i bygningen

LANDSKABSARKITEKT TOPHER DELANEY, som har designet Leichtag Family Healing Garden, fik diagnosen brystkræft i 1988 i en alder af 39 år. I dag er hun 62 og siger, at diagnosen åbnede et helt landskab for hende, som hun ikke tidligere havde set. Hun følte, at livet skulle passes og plejes som en have. Hendes firma, SEAM Studio, har udviklet sig fra et traditionelt landskabsarkitektfirma til et, der udforsker, hvilken effekt haver har kulturelt, socialt og kunstnerisk. Indtil i dag har hendes arbejde med "healing gardens" beriget fem hospitaler: tre i Californien, en i Texas og en i New York. www.tdelaney.com